

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра психології**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

О.І. Набока

«19» жовтня 2023 р.

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 053 Психологія

**за освітньо-професійною
програмою** Психологія

2023–2024 навчальний рік

Програма атестаційного екзамену для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 Психологія

Укладачі програми:

Мелоян Анаїт Едуардівна – кандидат психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Свіденська Галина Миколаївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Погрібна Альона Олександрівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології

Протокол № 3 від «05» жовтня 2023 р.

Завідувач кафедри психології

А.Е. Мелоян

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою

Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

«19» жовтня 2023 р.,

протокол №2

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестаційний екзамен є засобом атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання, які закінчили навчання за освітньо-професійною програмою Психологія спеціальності 053 Психологія. Атестаційний екзамен з психології відповідає вимогам ОПП Психологія, охоплює всі розділи програм дисциплін, які виносяться на атестацію (Теоретико-методологічні проблеми психології, Психологічна служба, Теорія та практика психокорекційної роботи).

Мета екзамену – перевірити та оцінити рівень і якість володіння випускниками загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями за спеціальністю 053 Психологія та встановити відповідність їх підготовки основним положенням закону України «Про вищу освіту, навчальним планам і програмам, а також вирішити питання про відповідність сформованих протягом навчання компетентностей для присвоєння їм кваліфікації: «Магістр психології».

До атестації допускаються здобувачі, які повністю виконали навчальний план за спеціальністю 053 Психологія.

На основі програми складаються екзаменаційні білети, до питань яких включаються по одному питанню з дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології», тестові завдання з дисциплін «Психологічна служба», «Теоретико-методологічні проблеми психології», «Теорія та практика психокорекційної роботи», розв'язання психологічної задачі з дисциплін «Психологічна служба», «Теорія та практика психокорекційної роботи». Екзамен проводиться у письмовій формі.

Курс **«Теоретико-методологічні проблеми психології»** включає систему філософсько-психологічних поглядів на розвиток психології, як науки про психіку людини; це система принципів, способів організації і побудови теоретичної і практичної психологічної діяльності.

За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні: здатність проведення досліджень на відповідному рівні; здатність генерувати нові ідеї (креативність); уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;

спеціальні: самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості; здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік; організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

Курс **«Психологічна служба»** включає в себе діагностику психологічних особливостей особистості, особливості особистісного й інтелектуального розвитку; профілактику та усунення різного роду порушень; активну участь психолога в психокорекції виявлених відхилень.

За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність проведення досліджень на відповідному рівні; уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність цінувати та поважати різноманітності та мультикультурності; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність застосовувати softskills-навички в практичних ситуаціях;

спеціальні: здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики; самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості; генерувати нові

ідеї (креативність); виявляти, ставити та вирішувати проблеми; організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах; приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями; розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Курс **«Теорія та практика психокорекційної роботи»** включає в себе формування системи знань, практичних вмій та навичок з психокорекції як галузі психологічної науки, яка вивчає умови, шляхи і методи науково обґрунтованого вирішення практичних задач в усіх сферах життєдіяльності людини. Включає вивчення психологічних закономірностей діяльності психологів в різних напрямках зарубіжної та вітчизняної психокорекційної практики.

За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; здатність застосовувати softskills-навички в практичних ситуаціях;

спеціальні: здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Атестаційний екзамен містить три складових:

перша – теоретичне питання з теоретико-методологічних проблем психології, відповідь на яке готується в письмовій формі; максимальна кількість балів – 35;

друга – тестові завдання з психологічної служби, теоретико-методологічних проблем психології, теорії та практики психокорекційної роботи, відповідь на які готується в письмовій формі; максимальна кількість балів – 30;

третья – розв'язання психологічної задачі з психологічної служби, теорії та практики психокорекційної роботи, відповідь на які готується в письмовій формі; максимальна кількість балів – 35;

При відповіді на запитання здобувач повинен вміти в необхідних випадках підкріпити теоретичні положення прикладами з досвіду своєї роботи. Атестаційний екзамен здійснюється у формах особистої презентації здобувачем отриманих компетентностей, які дозволяють визначити рівень досягнення програмних теоретичних результатів навчання.

Критерії оцінювання атестаційного екзамену

Білет має три питання. Перше питання має теоретичний характер та оцінюється в 35 балів. Друге питання – це відповіді на тестові завдання. 12 тестових завдань, максимальна оцінка 30 балів. Третє питання – розв’язання психологічної задачі та оцінюється в 35 балів.

Процедура оцінювання: оцінюються відповіді студента на кожне з питань. Загальна сума дорівнює 100-балів. 1 питання – 35 балів; 2 питання – 30 балів; 3 завдання – 35 балів.

Після повної відповіді студента в письмовій роботі підсумовуються отримані бали, потім виставляється загальний, підсумковий бал.

Наприклад: 1 питання – 35 балів; 2 питання – 15 балів; 3 питання – 30 балів. Підсумковий бал – $35 + 15 + 30 = 80$ балів.

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
90-100 балів	« відмінно » – заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без похибок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації підвалини основних дисциплін, виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу;
75-89 балів	« добре » – заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, продемонстрував систему засвоєних знань з дисципліни та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення або під час навчальної роботи, або у процесі професійної діяльності;
60-74 балів	« задовільно » – заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному або для подальшого навчання, або майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповіді під час виконання атестаційних завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення;
26-59 балів	« незадовільно » – виставляється здобувачу вищої освіти, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань і не може продовжувати навчання /або приступити до професійної діяльності без повторного складання АЕ наступного року;
0-25 балів	« неприйнято » - виставляється здобувачу вищої освіти, який не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних теоретичних і тестових завдань і не може продовжувати навчання /або приступити до професійної діяльності без обов’язкового проходження повторного курсу навчання та повторного складання АЕ наступного року.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

ТЕМА 1. СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЇ

Визначення методології науки. Види і форми рефлексії наукового знання. Співвідношення поняття «методологія» із поняттями «світогляд» «філософія», «наука», «наукознавство». Дескриптивна і нормативна методологія. Функції дескриптивного методологічного аналізу. Структура методологічного знання. Значення методологічного знання для психології. Базові поняття методології.

ТЕМА 2. РОЗВИТОК МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

Історична відносність форм, засобів, ідеалів і норм наукового пізнання. Позитивізм і його роль як методологічного базису. Виникнення неопозитивізму. Проблеми логічних основ науки і критеріїв науковості. Методологічні проблеми науки в працях К. Поппера. Методологічні дослідження в постпозитивізмі (Т. Кун, І. Лакатос, М. Полані, С. Тулмін, П. Фейєрабенд).

ТЕМА 3. СТРУКТУРА СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Підстави класичної, некласичної і постнекласичної науки (наукова картина світу, ідеали і норми наукового пізнання, філософські підстави науки). Структура сучасного наукового знання. Критерії відносної істинності наукових теорій. Логіка зміни наукових теорій. Закони в складі наукового знання.

Розділ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

ТЕМА 4. РІЗНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ І ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА ПСИХОЛОГІЇ

Емпірична і теоретична психологія. Сучасне уявлення про теоретичні та емпіричні методи в психології. Підстави виділення психології в самостійну науку

(розвиток асоціанізму та інші досягнення). Визначення психічних явищ в контексті різних підходів до пояснення психіки. Визначення психічних явищ у вітчизняній психології.

ТЕМА 5. КРИЗА В ПСИХОЛОГІЇ ТА ПОШУКИ ЗАГАЛЬНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Психологія свідомості та ознаки кризи. Постановка проблеми кризи в психології. Методологічні основи кризи за Л.С. Виготським. Сучасний стан кризи і варіанти її подолання. Поліпарадигмальність психології як альтернатива її кризи.

ТЕМА 6. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ТА ПОЯСНЕННЯ У ПСИХОЛОГІЇ

Склад і структура сучасних наукових психологічних знань. Основні форми психологічних знань. Особливості психологічної причинності. Проблема причинності в підході С.А. Рубінштейна. Характеристики законів у психології. Проблема редукціонізму в психології. Психологічне дослідження: види, етапи, плани досліджень

ТЕМА 7. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

Проблема об'єктивного методу в психології. Сучасні підходи до створення об'єктивного методу. Психофізіологічна і психофізіологічна проблеми в психології. Проблема одиниць аналізу психіки. Проблема біологічного і соціального.

Розділ 3. МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ПСИХОЛОГІЇ: КАТЕГОРІЇ, ПОЯСНЮВАЛЬНІ ПРИНЦИПИ

ТЕМА 8. ТЕОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПСИХОЛОГІЇ

Історичні витоки принципу діяльності. Співвідношення понять взаємодія, відображення, активність і діяльність. Основні змістовні характеристики діяльності людини. Теорія діяльності як загально-психологічна парадигма

ТЕМА 9. КАТЕГОРІЯ ОСОБИСТОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ

Особистість як системоутворююча категорія в психології . Положення про діяльнісну сутність людини та її соціальної природі. Потреба в персоналізації і мотиви поведінки індивіда. Типологія теорій особистості з точки зору джерел саморозвитку особистості. Теорія особистості з позицій категоріального аналізу психології. Онтологічна модель особистості.

ТЕМА 10. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПСИХОЛОГІЇ

Принцип детермінізму в психології. Принцип активності в психології. Принцип розвитку. Уявлення про розвиток людини в сучасній вітчизняній психології. Принцип системності. Загальне визначення, конкретизації принципу в різних галузях психології.

ТЕМА 11. ОСОБЛИВОСТІ ПАРАДИГМ У ПСИХОЛОГІЇ

Сутність та функції парадигми. Природничо-наукова парадигма психології. Гуманістична парадигма та її особливості. Конструктивістська парадигма. Трансперсональна психологія та її методологічної орієнтації. Взаємодія, діалог і протистояння парадигм у психології.

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Розділ 1. ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА ЯК ІНСТИТУТ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ.

ТЕМА 1. ФУНКЦІЇ ТА ЗАДАЧІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ.

Предмет психологічної служби. Зміст робіт шкільної психологічної служби. Взаємодія науки і практики. Цілі психологічної служби освіти, структура психологічної служби. Актуальний та перспективний напрямок в діяльності психологічної служби. Діяльність освітньої психологічної служби.

ТЕМА 2. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ.

Психологічна служба початкової школи. Психологічна служба загальноосвітньої школи. Психологічна служба у позашкільних закладах. Єдина і неформаційна система психологічної служби.

ТЕМА 3. ВИДИ ТА ФОРМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ.

Педагогічна просвіта. Психологічна профілактика. Задачі психологічної профілактики. Зміст психопрофілактичної роботи. Психолого-педагогічний консиліум. Психологічна консультація. Тренінг.

ТЕМА 4. ДІАГНОСТИКА, ПРОГНОЗ, ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ТА АКТУАЛІЗАЦІЯ САМОДОПОМОГИ.

Особливості діагностичної роботи в практичній психології. вибір метода дослідження. Психологічний діагноз. Процедури та методи освітньої психодіагностики. Задачі психодіагностичного обслідування дітей та підлітків. Добування психологічної інформації в роботі психодіагноста та її використання.

Розділ 2. ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ОСВІТИ

ТЕМА 5. МЕТОДИКА РОБОТИ ШКІЛЬНОГО ПСИХОЛОГА З ДІТЬМИ “ГРУПИ РИЗИКУ” ТА ДІТЬМИ ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД НАСИЛЛЯ.

Психологічна допомога дітям у випадках соціально-педагогічної занедбаності. Девіантна поведінка дітей та підлітків в аспекті діяльності практичного психолога. Порушення поведінки, її профілактика та корекція. Технологія психологічної роботи з дітьми, постраждалими від насилля.

ТЕМА 6. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА.

Відповідальність. Компетентність. Конфіденційність. Морально-позитивний ефект дослідження. Кваліфікована пропаганда психологічних знань. Професійна кооперація. Етичні засади діяльності практичного психолога в системі освіти. Професійна психогігієна освітнього психолога.

ТЕМА 7. ПРИНЦИП РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В ОСВІТІ.

Права та обов'язки. Індивідуальний підхід. Взаємодія психолога з педагогами та батьками. Модель професійної діяльності практичного психолога в освіті. Способи поведінки або соціальні ролі, які демонструють психологи.

ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЯ КАБІNETУ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА.

Задачі кабінету практичного психолога. Зміст роботи практичного психолога в школі. Методичне забезпечення роботи практичного психолога. Матеріально-технічне забезпечення кабінету. Документація в роботі практичного психолога.

ТЕМА 9. ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА ВУЗУ.

Структура, функції, напрямки роботи психологічної служби вузу.

ТЕМА 10. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ.

Національна система соціально-психологічної служби. Концепція державної системи психологічної служби. Визначення НСПС. Основні завдання й напрями роботи. Організаційні принципи НСПС. Структура. Вищий орган управління НСПС.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ

РОЗДІЛ 1 ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ЯК СФЕРА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

ТЕМА 1. ПРАКТИЧНА ПСИХОКОРЕКЦІЯ

Психологічна корекція та її види. Специфічні риси корекційного процесу. Основні елементи психокорекційної ситуації. Принципи психокорекційної роботи. Компоненти професійної підготовки щодо корекційного впливу.

ТЕМА 2. ІНДИВІДУАЛЬНА ПСИХОКОРЕКЦІЯ

Показання до індивідуальної психокорекції. Умови індивідуальної психокорекції. Форма індивідуальної психокорекції. Методи індивідуального психокорекційного впливу. Принципи проведення індивідуального психологічного консультування. Методика індивідуального психологічного консультування. Основні стадії індивідуальної психологічної корекції.

ТЕМА 3. ГРУПОВА ПСИХОКОРЕКЦІЯ

Особливості груповий психокорекції. Принципи комплектування корекційної групи. Протипоказання, які слід урахувати під час формування груп. Специфіка групової форми психокорекції. Механізми корекційного впливу. Завдання групової психокорекції. Механізми корекційного впливу.

ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ПСИХОКОРЕКЦІЙНИХ ПРОГРАМ

Принципи складання психокорекційних програм. Загальна модель корекції. Типова модель психокорекції. Індивідуальна модель корекції. Види корекційних програм. Стандартизована корекційна програма. Вільна корекційна програма. Вимоги до складання психокорекційних програм. Оцінка ефективності психокорекційних заходів.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ В ЗАРУБІЖНІЙ СИХОКОРЕКЦІЙНІЙ ПРАКТИЦІ

ТЕМА 5. ПСИХОАНАЛІТИЧНИЙ ПІДХІД. З.ФРЕЙД

Структура особистості в психоаналізі. Мета, завдання, позиція психолога в психоаналізі. Поняття невротичних конфліктів у психоаналітичній теорії. Механізми психологічного захисту «Я». Аналіз понять опір, перенесення, контрперенесення. Основні правила інтерпретації. Негативна терапевтична реакція. Робочий альянс. Вимоги й очікування щодо клієнта в психоаналізі.

Умови проведення дитячого психоаналізу. Основні корекційні стадії психоаналізу. Процедури психоаналітичного процесу. Метод вільних асоціацій. Тлумачення (інтерпретація) сновидінь. Психотехніки психоаналізу.

ТЕМА 6. ІНДИВІДУАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ А.АДЛЕРА

Поняття індивідуальної психології А.Адлера. Основні положення індивідуальної психології. Суб'єктивне сприйняття дійсності. Цілісність і доцільність. Основні концепції: комплекс неповноцінності і компенсація, життєвий стиль, соціальний інтерес, порядок народження. Мета корекції, позиція психолога, вимоги й очікування щодо клієнта в індивідуальній психології. Психотехніки індивідуальної психології.

ТЕМА 7. Основні поняття клієнт-центрованої терапії К.Роджерса.

Сутність процесу корекційної роботи К.Роджерса. Основні поняття клієнт-центрованої терапії. Тенденція до самоактуалізації. Мета корекції, позиція психолога, вимоги й очікування щодо клієнта в клієнт-центрованій терапії К.Роджерса. Емпатичне сприйняття клієнта. Основні технічні прийоми в клієнт-центрованій терапії К.Роджерса.

ТЕМА 8. ЛОГОТЕРАПІЯ В.ФРАНКЛА

Основні положення логотерапії В. Франкла. Основні поняття логотерапії. Мета логотерапії. Позиція логотерапевта. Вимоги і очікування щодо клієнта. Методи і прийоми логотерапії. Метод дерефлексії. Метод парадоксальної інтенції. Персональне осмислення життя. Сократівський діалог. Методи та прийоми профілактики суїцидальної поведінки. Основні правила надання допомоги потенційним суїцидентам. Що варто робити для вцілілих після суїциду.

ТЕМА 9. ГЕШТАЛЬТ-ТЕРАПІЯ Ф.ПЕРЛЗА

Основні положення гештальт-терапії Ф.Перлза. Відношення фігури і тла.

Усвідомлення і зосередження на сьогодні. Захисні механізми: інтродекція, проекція, ретрофлексія, дефлексія і злиття. Опис рівнів неврозів. Мета корекції, позиція психолога, вимоги й очікування щодо клієнта в гештальт-терапії Ф.Перлза. Механізми порушення процесу саморегуляції. Рівні неврозу в гештальт-терапії Ф.Перлза. Основні технічні прийоми в гештальт-терапії Ф.Перлза. Експериментальний (дисоційований) діалог.

ТЕМА 10. ТРАНСАКТНИЙ АНАЛІЗ Е.БЕРНА

Основні ідеї трансактного аналізу. Структура особистості за Е.Берном. Поняття трансактного аналізу. Життєвий сценарій. Психологічна позиція або основна життєва установка. Мета корекції, позиція психолога, вимоги й очікування щодо клієнта в трансактному аналізі. Психотехніки трансактного аналізу. Техніка сімейного моделювання. Техніки роботи з Его – станами. Аналіз психологічних ігор. Скрипт-аналіз індивідуального життєвого сценарію.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИ ПРАКТИЧНОЇ КОРЕКЦІЇ

ТЕМА 11. ІГРОТЕРАПІЯ

Загальна характеристика методу ігротерапії. Сюжет та зміст гри. Загальні показання до проведення ігротерапії. Основні психологічні механізми корекційного впливу гри. Основні функції психолога, що веде ігрові заняття. Принципи здійснення ігротерапії. Основні види і форми ігротерапії. Ігротерапія в психоаналізі. Ігрова терапія, центрована на клієнті. Ігрова терапія відреагування. Ігрова терапія побудови відносин. Ігротерапія у вітчизняній психологічній практиці. Директивна і недирективна ігротерапія. Індивідуальна і групова ігротерапія. Ігротерапія із різними матеріалами. Ігрова кімната та її оснащення. Вимоги до професійної підготовки ігротерапевта.

ТЕМА 12. АРТ-ТЕРАПІЯ

Загальна характеристика методу арт-терапії. Основна мета арт-терапії.

Форми арт-терапії. Основні напрямки арт-терапії. Динамічно орієнтована арт-терапія. Гештальт-орієнтована арт-терапія. Методика проведення музикотерапії. Мета та завдання танцювальної терапії. Методика проведення танцювальної терапії. Проективний малюнок. Складання історій як метод арт-терапії. Казкотерапія. Основні прийоми роботи з казкою. Лялькотерапія. Етапи проведення лялькотерапії.

ПИТАННЯ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІН:

«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ»

1. Визначення методу та методології науки.
2. Рефлексія як метод наукового пізнання. Рефлексії як механізм збільшення знання. Три види внутрішньонаукової рефлексії: онтологізм, гносологізм, методологізм.
3. Дескриптивна і нормативна методологія. Функції дескриптивного та методологічного аналізу.
4. Структура методологічного знання: рівень філософської методології; рівень загальнонаукової методології; рівень конкретно-наукової методології; рівень процедури і техніки дослідження. Значення методологічного знання для психології.
5. Історична відносність форм, засобів, ідеалів і норм наукового пізнання. Класична наука, некласична наука, постнекласична наука.
6. Позитивізм і його роль як методологічного базису. Виникнення неопозитивізму. Проблеми логічних основ науки і критерії в науковості.
7. Методологічні проблеми науки в працях К. Поппера. Критичний реалізм Поппера, принцип фальсифікації. Критика К. Поппером старої теорії пізнання, теорія 3-х світів.
8. Методологічні дослідження в постпозитивізмі (Т.Кун, І.Лакатос, М.Полані, С.Тулмин, П.Фейєрабенд).
9. Проблема об'єктивного методу в психології. Сучасні підходи до створення об'єктивного методу.
10. Співвідношення понять взаємодія, відображення, активність і діяльність. Основні змістовні характеристики діяльності людини.
11. Особистість як системо утворююча категорія в психології.
12. Типологія теорій особистості з точки зору джерел саморозвитку особистості.
13. Підстави класичної, некласичної і постнекласичної науки (наукова

картина світу, ідеали і норми наукового пізнання, філософські підстави науки).

14. Структура сучасного наукового знання. Факти як результати емпіричного наукового пізнання. Теорії як результати побудови наукових пояснень відомих фактів.

15. Теорії як результати побудови наукових пояснень відомих фактів. Основні функції теорії. Склад наукової теорії. Види теорій. Інші види теоретичного знання: концепції, підходи, вчення.

16. Критерії відносної істинності наукових теорій. Принцип верифікації. Принцип фальсифікації. Методологія дослідницьких програм. Принцип «взаємного прояснення». Логіка зміни наукових теорій.

17. Закони в складі наукового знання (емпіричні закони, теоретичні закони). Умови встановлення причинно-наслідкового (каузального) зв'язку між предметами і явищами. Типи каузальних зв'язків.

18. Підстави виділення психології в самостійну науку (розвиток соціанізму та інші досягнення).

19. Визначення психічних явищ в контексті різних підходів до пояснення психіки. Визначення психічних явищ у вітчизняній психології

20. Постановка проблеми кризи в психології. Методологічні основи кризи за Л. С. Виготським.

21. Склад і структура сучасних наукових психологічних знань. Основні форми психологічних знань: описові та пояснювальні. Методи пояснення: квазіпояснення, номологічні, телеологічні, фіналі стичні пояснення.

22. Психофізична і психофізіологічна проблема в психології. Психофізіологічний паралелізм. Психофізіологічна відповідність. Емпіричний паралелізм.

23. Проблема біологічного і соціального. Вирішення проблеми співвідношення між біологічним і соціальним в природі людини в психоаналізі, гуманістичній психології, вітчизняній психології (С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонт'єв, П.Я.Гальперін).

24. Онтологічна модель особистості. Концепції генезису особистості.

Концепції динаміки змісту особистості. Концепції структури особистості.

25. Принцип детермінізму в психології. Розуміння детермінізму в класичній і некласичній картині світу. Новітні уявлення про взаємозв'язок.

26. Принцип розвитку в психології. Реалізація принципу розвитку при аналізі онтогенезу (Л.С.Виготський). Визначення принципу розвитку Л.І.Анциферовою.

27. Принцип системності в психології. Уявлення про психологічні системи в школі Л. С. Виготського. Методологічні принципи системного підходу за Б. Ф. Ломовим.

28. Природничо-наукова парадигма в психології. Принципи природничо-наукової парадигми у вивченні психічної реальності.

29. Гуманістична парадигма в психології. В. Дільтей про психологію «пояснення» і психологію «розуміння». Метод розуміння Дж. Брунера. Предмет гуманістичної психології.

30. Трансперсональна психологія та її методологічна орієнтація. Предмет наукового дослідження в трансперсональній психології. Поняття «змінені стани свідомості» (ЗСС).

«ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА»

1. Предмет, завдання психологічної служби, основна мета діяльності психологічної служби.

2. Структура психологічної служби освіти та основні напрямки роботи психолога.

3. Психодіагностична робота психолога та основні завдання психодіагностики.

4. Психокорекційна робота психолога та основні завдання психокорекції.

5. Консультаційна робота психолога, основні завдання психологічної консультації.

6. Психопрофілактична і просвітницька діяльність психолога, основні завдання психопрофілактики.
7. Організація психологічного кабінету, вимоги до організації робочого місця психолога.
8. Завдання психолого-педагогічного консилиуму, етапи, зміст, підготовка, вимоги до оформлення результатів.
9. Права та обов'язки психолога, зміст роботи психолога.
10. Основні принципи роботи психолога, вимоги до особистості психолога в системі освіти. Етичні і професійні принципи діяльності психолога.
11. Документація шкільного психолога, її ведення, вимоги до оформлення.
12. Основні завдання роботи психологічного кабінету. Матеріально-технічне оснащення кабінету.
13. Методичне забезпечення роботи шкільного кабінету практичного психолога.
14. Робота психолога з невстигаючими учнями, види допомоги невстигаючим учням.
15. Психологічний аналіз уроку, вимоги до оформлення психологічного аналізу.
16. Основні форми роботи психолога з батьками, організація психологічної допомоги батькам в вихованні дітей.
17. Психолого-педагогічна характеристика особистості учнів, вимоги до складання характеристики учнів.
18. Психолого-педагогічна характеристика класного колективу, вимоги до складання характеристики класу.
19. Взаємодія психолога і педагога в процесі сумісної діяльності. Соціальні ролі психолога.
20. Основні види діяльності практичного психолога освіти.
21. Методи визначення психологічної готовності дитини до навчання в школі. Основні розділи психологічної готовності.

22. Основні вимоги до організації спостереження за взаємодією вчителя і учнів на уроці.
23. Особливості психологічної роботи психолога з підлітками в школі.
24. Організація та проведення психологічної роботи з учнями-інвалідами.
25. Психологічна допомога учням у випадках соціально-психологічної занедбаності.
26. Особистісна та професійна адаптація психолога до школи.
27. Психологічне інформування та самореклама психолога в школі.
28. Психолого-педагогічний тренінг у школі, ти пічні помилки в проведенні тренінгу.
29. Аналіз психологічних проблем, пов'язаних із переходом учнів з початкової ланки навчання в середню і старшу ланки. Робота психолога із старшокласниками.
30. Методи профілактики шкільної дезадаптації, основні завдання роботи психолога в цьому напрямку.

«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ»

1. Психологічна корекція як вид діяльності практичного психолога.
2. Види та основні принципи психокорекційної роботи.
3. Методи та стадії індивідуального психокорекційного впливу.
4. Групова психокорекція. Механізми корекційного впливу в групі.
5. Вимоги до психолога під час проведення психокорекційних заходів.
6. Принципи складання психокорекційних програм і моделі психокорекції.
7. Види та вимоги до складання психокорекційних програм.
8. Мета корекції, позиція психолога, вимоги й очікування щодо клієнта в класичному психоаналізі З.Фрейда.
9. Основні стадії та процедури психоаналізу З.Фрейда.
10. Базисні психотехніки психоаналізу З.Фрейда.
11. Мета корекції, позиція психолога, вимоги й очікування щодо

клієнта в індивідуальній психології А.Адлера.

12. Психотехніки та процедури індивідуальної психології А.Адлера

13. Мета корекції, позиція психолога, вимоги й очікування щодо клієнта в клієнт-центрованій терапії К.Роджерса.

14. Основні технічні прийоми в клієнт-центрованій терапії К.Роджерса.

15. Мета, позиція психолога, клієнта в логотерапії В.Франкла.

16. Методи і прийоми корекції в логотерапії В.Франкла.

17. Основні прийоми профілактики суїцидальної поведінки.

18. Мета корекції, позиція психолога, вимоги й очікування щодо клієнта в гештальт-терапії Ф.Перлза.

19. Основні технічні прийоми в гештальт-терапії Ф.Перлза.

20. Мета корекції, позиція психолога, вимоги й очікування щодо клієнта в трансактному аналізі Е.Берна.

21. Психотехніки трансактного аналізу Е.Берна.

22. Загальна характеристика методу арт-терапії. Завдання, форми та основні напрямки в арт-терапії.

23. Складання історій як метод арт-терапії. Структура проведення занять з дітьми зі складання історій.

24. Казкотерапія. Корекційні методи та прийоми роботи з казкою.

25. Лялькотерапія. Етапи проведення лялькотерапії.

26. Музикотерапія. Методика проведення активної, пасивної музикотерапії.

27. Танцювальна терапія. Методика проведення танцювальної терапії.

28. Проективний малюнок як метод арт-терапії. Методики проективного малювання та типи занять у мистецькій практиці.

29. Загальна характеристика методу ігротерапії. Показання до проведення ігротерапії. Принципи, види та форми ігротерапії.

30. Індивідуальна і групова ігротерапія. Методика проведення групової ігротерапії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З КУРСУ:

«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ»

1. Гапон Н. П. Теоретичні та методологічні проблеми психології: методичні вказівки до курсу та опорний конспект лекцій для студентів першого курсу магістратури, спеціальність 053 – психологія денної та заочної форм навчання. Львів: філософський факультет ЛНУ, 2020. 107 с.
2. Гапон Н. П. Теоретико-методологічні проблеми психології: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 180 с.
3. Калюжна Є. М. Теоретико-методологічні проблеми психології: навчальний посібник. Київ: ІПК ДСЗУ, 2019. 136 с.
4. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень. Київ, 2010. 271 с.
5. Резнікова О.А. Теоретико-методологічні проблеми психології: лекційний курс та інструктивно-методичні матеріали: навчальний посібник для студентів магістерського рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія». Слов'янськ: ДВНЗ ДДПУ, 2018. 175 с.
6. Рибалка В. В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. Київ: ІПОД НАПН України, 2017. 144 с.
7. Татенко В. Методологія суб'єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір: монографія. Київ, 2017. 184 с.
8. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лек. Харків: НУЦЗУ, 2016. 191 с.
9. Сватенкова Т. І., Тимошенко О. А. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – 143 с.
10. Крюкова М.А. Теоретико-методологічні проблеми психології (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня магістра факультету психології, політології та соціології) / М.А. Крюкова – Одеса: Фенікс, 2020. – 34 с. - Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/13458>.

«ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА»

1. Легка Л. М., Семенча Л. Г. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів, 2018. 371 с.
2. Легка Л.М., Семенча Л.Г. Організація діяльності психологічних служб: навчальний посібник. Львів, 2018. 372 с.
3. Легка Л. М., Семенча Л. Г. Організація діяльності психологічних служб: Навчальний посібник – Львів: “Новий Світ – 2000”, 2020. – 372 с.
4. Малодушкіна І. На допомогу практичному психологу ЗДО. Київ, 2020. 208 с.
5. Научитель О.Д., Гулій Ю.І., Фальова О.Є. Організація психологічної служби: методологічні та психолого-педагогічні аспекти: підручник. Частина І. Харків, 2016. 128 с.
6. Научитель О.Д., Гулій Ю.І., Фальова О.Є. Організація психологічної служби: методологічні та психолого-педагогічні аспекти: підручник. Частина ІІ. Харків, 2016. 144 с.
7. Панок В.Г., Обухівська А.Г., Острова В.Д. Психологічна служба: підручник. Київ, 2016. 362 с.
8. Свіденська Г.М. Психологічна служба: лекційний курс та інструктивно-методичні матеріали: навчальний посібник для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія. Слов'янськ: ДВНЗ ДДПУ, 2018. 176 с.
9. Турищева Л., Дорожко І., Малихіна О. Шкільний психолог в умовах НУШ. Київ, 2020. 144 с.

«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ»

1. Гельбак А. М. Музикотерапія у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2019. 50 с.
2. Коць М. О. Практика психодіагностики та психокорекції в онтогенезі : методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни. Луцьк: СНУ імені

Лесі Українки, 2018. 19 с.

3. Мельничук І.Я., Близнюкова О.М. Психокорекція: навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять студентів з навчальної дисципліни «Основи психокорекції». Кіровоград: 2018. 140 с.

4. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.

5. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. 304 с

6. Кузікова С. Б. Основи психокорекції: навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми: Видавництво «Академвидав», 2020. 320 с.

7. Лазорко О.В. Арт-терапія: методичні рекомендації до виконання практичних та лабораторних робіт для студентів спеціальності «Психологія». Луцьк, 2018. 43 с.

8. Осика О.В., Осика К.С. Теорія і практика психокорекційної роботи. Навчальний посібник. –Слов'янськ, Видавничий центр «Маторін», 2016. 111 с.

9. Полторак Л. Ю. Арт-терапія: Методичні вказівки для спеціальності 053 «Психологія». Л. Ю. Полторак. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 56 с. (Методична серія ; вип. 297).

10. Теорія та практика психокорекції особистості: зб. матер. Всеукр. практ. інтернет т І.конф. / МОН України, Уманський держ. пед. ун О., Дудник імені Павла Тичини ; [голов. ред.: Сафін О. Д. ; редкол: Вахоцька О. А., Якимчук І. П]. Умань, 2021. 152 с.